

**THE UNITED REPUBLIC OF TANZANIA
NATIONAL EXAMINATIONS COUNCIL
ADVANCED CERTIFICATE OF SECONDARY EDUCATION
EXAMINATION**

121/2

KISWAHILI 2

(Kwa Watahiniwa Walioko Shuleni na Wasiokuwa Shuleni)

Muda: Saa 3

Ijumaa, 06 Mei 2016 asubuhi

Maelekezo

1. Karatasi hii ina maswali kumi (10) katika sehemu A, B, C, D na E.
2. Jibu maswali matano (5) kwa kuchagua swali moja (1) kutoka kila sehemu.
3. Kila swali lina alama ishirini (20).
4. Simu za mkononi haziruhusiwi katika chumba cha mtihani.
5. Vikokotozi haviruhusiwi katika chumba cha mtihani.
6. Andika Namba yako ya Mtihani katika kila ukurasa wa kijitabu cha kujibia.

Ukurasa wa 1 kati ya kurasa 5

acsee-012

SEHEMU A (Alama 20)

FASIHI KWA UJUMLA

1. “Mwandishi huru ni yule anayeweza kutetea na kuisemea jamii yake kuhusu matatizo yaliyopo bila kikwazo.” Kwa kutumia mifano, fafania kauli hii kwa kueleza mambo manne muhimu yanayoweza kumfanya mwandishi wa kazi za fasihi kuwa huru.
2. “Usanii wa kifasihi ni zaidi ya usanii wa uchongaji au ususi.” Taja na kuelezea mambo matano yanayofanya usanii wa kifasihi kuwa tofauti na usanii wa sanaa nyingine.

SEHEMU B (Alama 20)

USHAIRI

Kimbunga	-	Haji Gora
Mapenzi Bora	-	Shaaban Robert
Chungu Tamu	-	Theobald A. Mvungi
Fungate ya Uhuru	-	Mohamed S. Khatibu

3. “Washairi wengi ni jasiri katika kufichua maovu yaliyopo katika jamii ili kuziimarisha.” Tetea usemi huu kwa kutoa hoja nne kwa kila kitabu katika diwani mbili ulizosoma.
4. “Suala la uzalendo ni gumzo kwa jamii hivi sasa.” Onesha masuluhisho manne yaliyotolewa na washairi ili kukabilia na changamoto zinazohusiana na kukosa uzalendo kwa kutoa hoja nne kwa kila kitabu katika diwani mbili ulizosoma.

SEHEMU C (Alama 20)

RIWAYA

Usiku Utakapokwisha	-	Mbunda Msokile
Kufikirika	-	Shaaban Robert
Mfadhili	-	Hussein Tuwa
Vuta N' kuvute	-	Shafi Adam Shafi

5. “Waandishi wa kazi za fasihi hufanya kazi zenye tija kubwa kwa jamii ya Tanzania nyakati zote.” Fafania kauli hii kwa kutoa hoja nne kwa kila kitabu kutoka katika riwaya mbili ulizosoma.
6. “Mienendo ya wahusika wakuu ni muhimu katika ujenzi wa dhamira za mwandishi wa kazi ya fasihi.” Thibitisha kauli hii ukionesha jinsi mienendo ya wahusika wakuu ilivyofanikisha kuibua dhamira nne kwa kila kitabu katika riwaya mbili ulizosoma.

SEHEMU D (Alama 20)

TAMTHILIYA

Kwenye Ukingo wa Thim	-	Ebrahim Hussein
Morani	-	Emmanuel Mbogo
Kivuli Kinaishi	-	Said Mohamed
Nguzo Mama	-	Penina Muhando

7. “Waandishi wa kazi za fasihi hulenga katika kuumba upya jamii zao”. Fafanua mbinu tano kwa kila kitabu katika tamthiliya mbili ulizosoma zilizopendekezwa na waandishi kama nyenzo za ujenzi wa jamii mpya.
8. Tamthiliya nyingi ni za machungu kutokana na ujumbe mzito unaobebwa kwa jamii. Thibitisha dai hili ukifafanua hoja nne zinazodhihirisha machungu kwa kila kitabu katika tamthiliya mbili ulizosoma.

SEHEMU E (Alama 20)

USANIFU WA MAANDISHI

9. Soma shairi lifuatalo kisha jibu maswali yanayofuata;

Kila mvuja jasho,
Maishaye ya kesho,
Si ya utajisho,
Achumacho ni posho,
Mbaya wake mwisho,
Lazima suluhisho,
Lakini kwa vitisho.

Wachimbaji mgodi,
Kwa bidii juhudi,
Bila yeyote kedi,
Au na ukaidi,
Na nyuma hawarudi,
Kwa kuwa ni weledi,
Lakini hafaidi.

Wavuvi baharini,
Maisha hatarini,
Wakiwa safarini,
Dhoruba na tufani,
Samaki kwa matani,
Yavuliwayo pwani,
Lakini bei chini.

Wakulima shambani,
Majembe mikononi,
Asubuhi na jioni,
Mazao kila fani,
Vuno kuwa sokoni,
Lakini pato duni.

Nao wafanyakazi,
Hutumia ujuzi,
Kuchapa sana kazi,
Kazi wanaienzi,
Kwa huba na mapenzi,
Bila ya ubazazi,
Lakini malofa.

Lazima waungane,
Wanyonge washikane,
Na washirikiane,
Dhuluma waikane,
Na wasaidiane,
Lakini bila hofu.

Maofisi balaa,
Rushwa imezagaa,
Uozo uliojaa,
Hakuna manufaa,
Tumepigwa butwaa,
Wabaki kushangaa,
Lakini twateswa.

Maswali

- (a) Pendekeza kichwa cha shairi hili kisichozidi maneno mawili.
- (b) Eleza dhamira ya mtunzi wa shairi hili kwa kutoa hoja nne.
- (c) Eleza maana ya maneno yafuatayo kama yalivyotumika katika shairi hili.
- (i) Kedi
 - (ii) Weledi
 - (iii) Tufani
 - (iv) Ubazazi
- (d) Mshairi anaposema, “Achumacho ni posho” ana maana gani?

10. Soma kifungu cha habari kifuatacho kisha jadili mbinu za kifani zilizotumika kufikisha ujumbe.

Aaah! Maskini ya Rabi eee! Hii ndio nchi tuliyonayo sisi. Nchi inayovuja jasho! Nchi ombamba, nchi maskini, nchi ambayo wanawake huvaa nguo.... Nchi ambayo wanawake huvaa nywele za! Haya ndiyo maendeleo yetu....! Nchi ambayo wasichana huunguza nywele zao ili ziwe nyekundu mithili ya moto. Nchi ambayo wasichana hawataki uafrika! Tumelaaniwa hata na wadudu wajinga wa kuabudu. Hata ndege wa angani waishio katika anga la nchi yetu wazidi kusononeka.

Ama kweli penye miti mingi hakuna lakini sisi si mbwa mwitu. Sisi ni wajanja kama sungura. Akina baba kabwela wazidi kuongezeka. Usaliti! Usaliti! Usaliti! Tena usaliti! Usaliti ni chanzo cha maovu yote. Hata hivyo yote haya yana mwisho wake hata Gekorara alisema, “Kila jambo lina mwisho wake”. Hapo ndipo Mzee Karugamba alipogeuka na kuanza kazi yake ya kusulubisha.

Lakini Nyagichuro alimkemea kwa kumwambia , “Hakika na kweli, amini na amini ni wewe utaangamizwa kwanza. Ole wao wanaowasaliti wenzao! tena wenzao kabisa! Ni heri wasingelizaliwa! Siku yake inakuja ikiwaka moto mfano wa radi....”. Haya yalikuwa maneno yake ya mwisho wakati Sanengu Isakuro alipotazamia kuwasaliti wananchi waliomchagua kwa kura nyingi sana.

Baada ya hapo ndipo niliposikia sauti nyororo ikisema “Kupuuzwa! Kudharauliwa! Kudhihakiwa! inatosha”. Hii ilikuwa ni sauti ya huzuni kubwa. Hapo ndipo nilipozinduka usingizini, usingizi wa mang’amung’amu. Nilishangaa kuona giza totoro limeivamia nchi yote. Simba wakali walizidi kututafuna na sasa tumbakia mifupa mitupu. Loo! Mifupa mitupu. Tumenyonywa, hatukunyonywa bali tumesalitiwa na kupuuzwa. Mazungumzo kati ya wenye vitambi, wenye vyeo na walaghai hayana mafanikio kwetu! Je, tunaelekea wapi? Je, tunatoka wapi? Je,tuko wapi? Je tutafika? Sisi sote hatuna budi kujiuliza uliza maswali haya, kwani leo ni leo, asemaye kesho mwongo na kikulacho ki nguoni mwako.

Sauti nyingine ilisikika ikinena, “Tuseme na nani sasa na wakati umekwisha pita; wanenaji tuseme kitu gani hali tumekuwa taabani, hatujiwezi; tuseme shauri gani katika nyakati kama hizi za kupita, na wala hatufahamu tuwalipe kitu gani, tukitafute wapi kitu cha kuwalipa! Acheni kutusimanga. Machungu yanatuchemka.